

Jaarverslag Roofvogels

van de Amsterdamse Waterleidingduinen 2015

Overzicht aantal territoria en broedgegevens per soort				
soort	# territoria	# nesten	# geslaagde nesten	# geringde jongen
Bosuil	15	9	5	12
Buizerd	19	18	15	28
Havik	11	8	5	10
Sperwer	2	1	1	0
Wespendief	1	1	1	2

TABEL 1: Een overzicht van het aantal territoria en de broedresultaten van de bosuil en de verschillende soorten roofvogels. Een nest is geslaagd als er ten minste 1 jong uitvliegt.

De Bosuil

Er werden in het seizoen 2014-15, 19 vrouwen en 11 mannen van de Bosuil gevangen. Maar liefst 16 van deze uilen bleken in 2014 geboren te zijn, waarvan slechts 4 uit de AWD zelf kwamen. De laatste jaren worden er steeds meer jonge uilen gevangen wat er op duidt dat territoria eigenaren elkaar steeds snelle opvolgen. Deze hoge turnover lijkt het resultaat te zijn van de invloed

van boommarters enerzijds en de werkzaamheden in het kader van Life+ en de prunusbestrijding anderzijds. Regelmatig wordt een bosuil gegrepen door een marter vooral omdat ze beide gebruik maken van de zeldzame holle bomen binnen het gebied en onze nestkasten. Sommige territoria worden inmiddels permanent bewoond door marters, in de andere vestigt zich meestal weer een nieuwe uil. Wat dat betreft zijn de hui-

Foto 1: Het effect van begrazing: in de met koeien en schapen begraasde stukken (voor het hek) zijn vrijwel geen prooidieren meer te vinden voor uilen en roofvogels. In de door damherten begraasde delen (achter het hek) gelukkig nog wel.

dige werkzaamheden en de drukbegrazing ingrijpender voor het uilenbestand. Een groot deel van de oudere bewoners overleeft de ingrepen niet en verdwijnt vaak direct na aanvang van die ingrepen. Zo verdwenen er alleen al het afgelopen seizoen 3 territoria uit de bossen rond het middenveld, het vliegeniersmonument en de sterrenwacht. Het omwerken van de bosbodems (zie foto 2) waarbij de biodiversiteit bijna geheel verloren gaat en de begrazing met runderen en schapen zorgen voor veel ellende (zie foto 1). Inmiddels is geen van de territoria die binnen de 1058 ha die bergraasd word nog bewoond. Ook in de kaal gemaakte dennenbossen is nog geen herstel zichtbaar. In de stukken die alleen door damheren begraasd wordt gaat het beter, daar blijven de meeste territoria bezet. Eerstejaars uilen zwerven rond op zoek naar een geschikte plek om zich te vestigen. Veel van hen lukt dat niet en verdwijnen binnen het jaar, slechts 15 territoria bezet bleven bezet. Ook zijn jonge uilen veel minder succesvol in het grootbrengen van jongen. Dat laatste is duidelijk terug te zien in de tegenvallende broedresultaten ondanks dat het een goed muizenjaar was (zie tabel 1).

De Buizerd

De Buizerd heeft iets minder last van de ingrepen van waternet dan de bosuil en dit jaar gelukkig ook minder dan in 2014. Wel zien we dat veel paren uitwijken qua nestplaats. Veel verdwijnen uit de bossen waar gewerkt wordt (met name de dennenbossen) en vestigen zich in kleinere geïsoleerde bosjes of losstaande bomen. Aanvankelijk gingen er veel paren over tot broeden maar het aantal jongen per nest dat grootgebracht werd viel tegen, vooral in de begrazingsgebieden en de omgewerkte dennenbossen. Wel keerde er eindelijk weer een paar terug in gebied Tonnen-

Nestprooien buizerd (1989-2015)		
soort	N	%
Konijn jongen	297	68,4
Veldmuis	22	5,1
Bosmuis	11	2,5
Rosse woelmuis	11	2,5
Mol	9	2,1
Wezel	2	0,5
Eekhoorn	1	0,2
Zandhagedis	6	1,4
Pad / kikker	3	0,7
Postduif	13	3,0
Vlaamse gaai	11	2,5
Gr. bonte specht.	10	2,3
Merel	10	2,3
Spreeuw	7	1,6
Ekster	3	0,7
Houtduif	2	0,5
Zwarte kraai	2	0,5
Bosuil takkeling	2	0,5
Gekr. roodstaart	2	0,5
Koolmees	2	0,5
Fazant pull	1	0,2
Zanglijster	1	0,2
Vink	1	0,2
Pieper	1	0,2
Grasmus	1	0,2
Kleine karekiet	1	0,2
Fitis	1	0,2
Ree (aas, poot)	1	0,2

TABEL 2: Nestprooien van de buizerd verzameld in de periode 1989-2015.

N= het aantal prooien, %= het percentage van het totale aantal.

blink-Rozenwater waar sinds de werkzaamheden tijdens het broedseizoen 2013, 2 paar haviken en 2 paar buizerds vertrokken waren.

Inmiddels hebben we zo'n 434 nestprooien van de Buizerd verzameld (zie tabel 2). Hieruit blijkt voornamelijk hoe belangrijk jonge konijntjes voor de buizerd zijn in het broedseizoen. Wanneer na Life+, de rust weer een beetje terugkeert in het duin hopen we dat de konijnenstand zich wat herstelt. Dat zou

gunstig moeten zijn voor de broedresultaten. Vogels worden ook wel gevangen, zo'n 17%, maar dat betreft voornamelijk jonge net uitgevlogen dieren. En echte vogeljager zoals de Havik of Sperwer is de buizerd dus niet.

De Havik

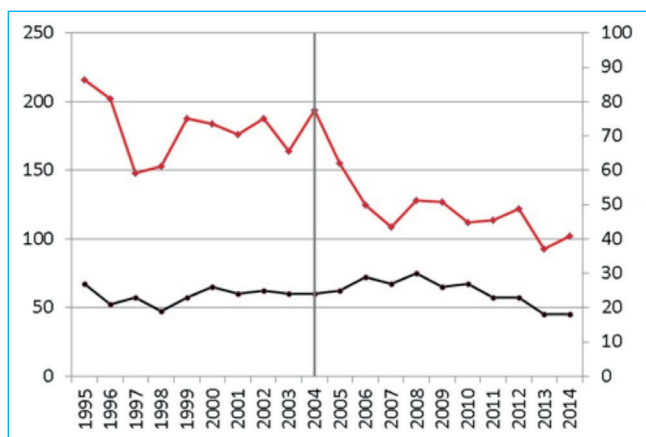
Na het relatief goede seizoen van 2014 ging het dit jaar iets minder goed met de havik. We kwamen uit op 11 territoria waarvan helaas maar een deel overging tot broeden en er ook maar weinig jongen grootgebracht werden. Net als de Buizerd doet de Havik het vooral in de door schapen en koeien begraasde gebieden erg slecht. We vermoeden dat de zeer lage konijnen en vogelstand in deze gebieden de redenen is waarom de broedresultaten van haviken en buizerds de laatste jaren zo tegenvallen. Een analyse van de inventarisatiegegevens van de Vogelwerkgroep Noordwijk die verzameld waren in het gebied Westhoek-Haasveld, liet zien dat de broedvogelstand bijna gehalveerd is sinds de

inzet van runderen en schapen (zie grafiek 1). Nu deze begrazing afgelopen jaar iets teruggeschroefd was lijkt er een klein herstel te zijn. Het bos van 'Verassing' hebben is het afgelopen jaar eveneens geïnventariseerd omdat dit stuk in 1971 ook gedaan was. In dat gebied bleek ondertussen zelfs meer dan 70% van de vogels te zijn verdwenen. Van de andere begraasde delen zijn helaas geen gegevens beschikbaar uit de tijd voor de begrazing. Toch is de enorme impact van het vee op de vogelstand duidelijk zichtbaar, zeker wanneer je deze gebieden vergelijkt met de niet door vee begraasde delen.

In samenwerking met Fons Bongers is er met een metaaldetector onder de nesten van de Haviken naar ringen gespeurd; er werden 81 ringen gevonden. 1 was zeer oud en van een sperwerjong die in datzelfde bosje geringd was, 1 van een buizerdjong dat geringd was in hetzelfde nest, een jaar voor de Havik er broedde en 2 havikjongen onder hun eigen nesten. Dit waren dus geen prooi-

Foto 2: Bij het machinaal omwerken van bosbodems gaat vrijwel alle biodiversiteit verloren. Roofvogels verlaten zulke stukken vrijwel direct en uilen overleven zulke ingrepen niet.

GRAFIEK 1: De impact van de begrazing met vee op de vogelstand. De rode lijn geeft het aantal broedparen, uitgezet op de linker Y-as, weer. De zwarte lijn geeft het aantal soorten uitgezet op de rechter Y-as.

De grijze lijn geeft begin van de begrazing met vee aan. Gegevens overgenomen uit jaarverslag Vogelbeschermingswacht Noordwijk.

en maar gestorven nestjongen. De rest van de ringen waren postduiven uit Nederland (64), België (8), Groot Britannië (3) en Frankrijk (2).

De Wespendifie

Toen zijn bos vorig jaar werd omgewerkt sloeg de wespendifie een jaar over met broeden. Omdat bij het vrezan van de bosbodem vrijwel al het leven erin vernietigd wordt (zie ook foto 2), vermoeden we er te weinig voedsel vorig jaar was om tot broeden over te gaan. De meeste wilde bijen, hommels en wespen nestelen tenslotte in diezelfde bosbodem. Het koude voorjaar van 2014 zou ook bijgedragen kunnen hebben. Gelukkig keerde de wespendifie wel terug en brachten ze, ondanks de heftige zomerstorm, ook nog twee jongen groot. Hoewel ze aanvankelijk aan hun oude nest bouwden, namen ze later toch een vlak bijgelegen buizerdnest over. Dat was de enige buizerd die mislukte, maar er kon niet vastgesteld worden of de wespendifie dat veroorzaakt hadden of dat ze pas na het mislukken het nest overnamen.

De Sperwer

Er waren twee territoria van de Sperwer. Een paar was aanwezig op de grens

van het eerste infiltratiegebied en het middenveld, waar momenteel gekapt wordt. Helaas leverde intensief zoeken leverde geen nest op. Wel werd er een nest gevonden in het gebied Tonnenblik-Rozenwater. Dit paar profiteert waarschijnlijk van de afwezigheid van de 2 paar haviken die sinds de werkzaamheden in het broedseizoen van 2013 vertrokken waren. Helaas waren we te laat om de jongen te ringen.

Overige soorten

Onze intensieve monitoring levert soms ook andere leuke waarnemingen op. Zo was er wekenlang een paartje bijneters in het duin aanwezig dat op zoek leek te zijn naar een geschikte broedplek. Constateerden we dat de zwarte mees zich inmiddels als broedvogel in het duin gevestigd heeft en vonden we een IJsvogelnest. Dit was de eerste keer voor de AW-duinen dat er daadwerkelijk een nest van de IJsvogel gevonden werd.

Het beheer

Ondanks de belofte die waternet maakte in 2013 om niet meer te zagen tijdens het broedseizoen, werd in 2015 toch het gehele broedseizoen door gekapt (zie foto 3), zelfs onder de nesten van roofvogels. Ook zou waternet een over-

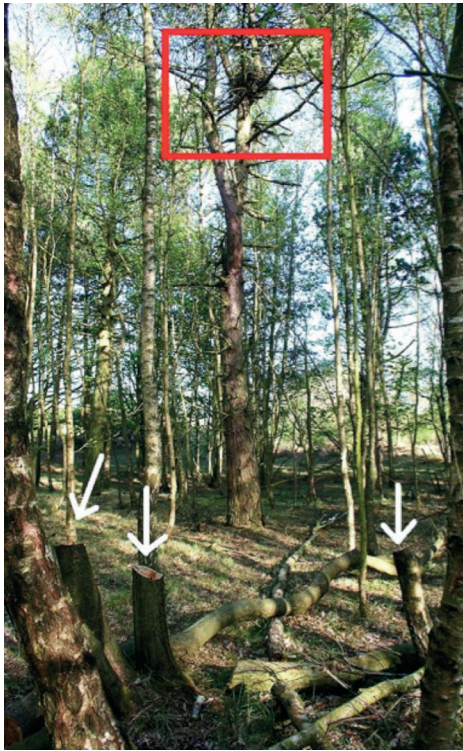

Foto 3: Het gehele broedseizoen werden er bomen gekapt in het duin tot vlak onder broedende roofvogels. De witte pijlen geven afgezaagde stammen aan, het rode vierkant een haviksnest waarop gebroed werd.

leg te organiseren met onderzoekers van verschillende plant- en diergroepen, stichting duinbehoud en de vogelwerkgroep om zulke toekomstige werkzaamheden beter te coördineren. Helaas is Waternet deze afspraak eveneens niet nagekomen. De aanvraag van de ontheffing voor de kap van de Haasveld-aanplant, die ondermeer leidde tot het verlies van 1 paar haviken en 1 paar buizerds, bleek een aantal onjuistheden te bevatten. Zo zou bureau Waardenburg, die deze opstelde, met ons in gesprek zijn geweest. In werkelijkheid

zijn wij nooit benaderd en in tegenstelling tot wat de aanvraag deed geloven stonden onze adviezen juist haaks op die van bureau Waardenburg. Cruciale soorten als de boommarter en de grote lijster waren uit de ontheffing weggelaten en aan de door hun zelf voorgestelde compensatiemaatregel om een nieuwe uilenkast te leveren heeft Waternet nog steeds niet voldaan.

Verder hebben we onze bezwaren kenbaar gemaakt over het kappen en afvoeren van honderden bomen sinds de zomerstorm. De veelal oude inheemse populieren bevatten holen die regelmatig gebruikt werden door uilen, marters en vleermuizen maar zijn ook belangrijk voor spechten, spreuwen en eventueel de wielewaal. De aalscholverkolonie bij de renbaan die ook in zulke bomen nestelde is geheel weggekapt.

Op de laatste vrijwilligersvergadering kondigde Waternet aan veel meer dood hout in de bossen te willen creëren maar tegelijkertijd worden alle bruikbare stammen nu juist afgevoerd; onbegrijpelijk in een natura 2000 gebied gezien de belangrijke ecologische functies van dat dode hout. Wij vermoeden dan ook dat daar economische redenen aan ten grondslag liggen. Zoals ook bleek uit de presentatie van het voorlopige bosplan waarin waternet aankondigde aan duurzame houtwinning te gaan doen. Met name populieren, den en esdoorns zouden het dan moeten ontgelden. Gezien het belang van deze bomen voor zeldzame soorten als de zwarte mees en de appelvink, en voor onze roofvogels vrezen wij dat er ook de komende jaren nog veel meer verstoord wordt. Hopelijk komt waternet zijn belofte om de begrazing terug te brengen wel na zodat het middenduin zich eindelijk weer kan herstellen.

■ *F.J. Koning en H.J. Koning.*